

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2657 N. Lawrence av.
Office of publication: 2657 N. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XIV.

Chicago, Ill., sobota, 25. junija (June 25) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 146.

Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PREMOGOV. BARONI ZOPET DOBIVAJO SKRBI

ZELO MILA PREDLOGA OD- GANJA SPANEC OD NJIH OCII.

Njih želja je, da ostane vse pri
starem.

Washington, D. C. (Federated Press). — Kralj Premog zopet nase obuja pozornost v kongresnih dvoranih. Rezolucija za uveljavljanje preiskave v okraju Mingu v Zapadni Virginiji počiva na polici, a senator Frelinghuysen je predložil dve resoluciji, ki sta pa le uravnavalnega pomena za kopanje mehkega premoga.

Ena njegova predloga določa, da morajo premogovniški podjetniki predložiti trgovskemu departamentu produkcijske troške in cene, po katerih se prodaja premog. Druga pa določa sezonsko vzporedno na železnice. Poleti bi bila vozovna nižja, pozimi pa višja. Senator pravi, če bo njegova predloga sprejeta, bo delo v rudnikih razdeljeno skozi vse leto.

Samoposrebi se razume, da premogovniški podjetniki nasprotujejo obema predlogoma po svojih delegacijah, advokatih in tudi v časopisih s slabimi argumenti. Silili so pa govorica, da so premogovniški baroni pri volji sprejeti predlogi senatorja Frelinghuysena, če ne bodo bolj radikalni senatorji predložili predloga za nacionalizacijo premogovnikov.

Z drugimi besedami pomeni, da premogovniški baroni igrajo pametno igro. Na eni strani nasprotujejo predlogom za uravnavanje premogovne industrije s pametom, na drugi pa se pri volji popustiti od boja, če se ne pojavijo še bolj radikalne predloge, ki jim odvzamejo popolnoma kontrolo v premogovni industriji. To pomeni, da premogovniški baroni raje podpirajo predlogi senatorja Frelinghuysena, da ne morejo drugi senatorji predlagati še bolj nevarne predloge zanje.

Spomniti je treba, da je senator Frelinghuysen navadno združen s senatorji, ki zagovarjajo veliki biznis. Značilno je tudi, da prihaja iz države, v kateri ne proizvajajo premoga. V New Jerseyju ni premogovnikov. Poleg sta njegovi predlogi izvrstna politična poteza, ki ga pokazuje, da je na strani ljudstva, ki v tem slučaju niso samo navadni ljudje, ampak veliki konformisti v new-jerseyjski industriji.

Pri razpravi o predlogi je senator Frelinghuysen rekel, da njegov namen ni škodovati premogovniškemu podjetnikom, ali da se ne peča s takimi idejami kot na pr. nacionalizacija premogovnikov. Tako sodi on o stvari:

„Želim povedati takoj v začetku, da ne gojim predsedkov ali sovražstva napram premogovniškemu podjetnikom ali trgovcem s premogom. Jaz verjamem v to, da se z njimi ravna prilično in da se jim dovolj pameten dobilek... V predlogi ni ničesar, kar kontrolira ali uravnava njih biznis. Seveda se zahtevajo popolne informacije in objavljanje vseh faktov, namenjajočih se na produkcijo te izredno važne potrebščine... Nikdar nisem zagovarjal vladnega lastništva, kontrole ali stroge uravnave. Ne verjamem v to, da bi vlada kompetirala s legitimnim biznisom ali da se umešava v zakon zakladanja in zahteve. Ampak jaz verjamem v to, da vlada dobi popolne informacije v interesu javnosti o potrebnih, ki so potrebne za življenje in udobnost ljudstva.“

Da propade Frelinghuysenova mila predloga, so organizirani premogovniški podjetniki v National Coal Association naročili Nathan B. Williamsu, advokatu podjetniške organizacije National Manufacturers' Association, da poda svoje mnenje, v katerem napade ustavnost predloga. Po Williamsovi izjavi je vsak zakon protustaven, ki določa, da se morajo zbrati statistični podat-

PREDSEDNIK IRKE REPUB- LIKE ARETIRAN IN HITRO IZPUŠČEN.

Dublin, Iraka, 24. jun. — Britske čete so večeraj aretirale De Valero, predsednika irske republike, v neki osamljeni hiši med Dublinom in Kingstownom. Vojaški ga niso poznali in zato je prebil noč v barakah. Ko je pa bil pripeljan pred poveljnika v Dublinu, je bil takoj izpuščen na povelje Lloydja Georgea, ki je odredil, da se De Valeri ne sme zgoditi nič zalega.

VOLITVE ODLOŽENE ZA DRUGI TEDEN.

Bitka med Gompersom in Lewi-
som se bo vrnila na sednji seji
konvencije.

REFERENDUM ZA NÁPOVED VOJNE PORAHEN.

Denver, Colo., 24. jun. — Volitve predsednika in drugih odbornikov Ameriške delavske federacije se ne bodo vršile danes kot je bilo prej sklenjeno. Večera je bilo zaključeno, da se volitve odlože na zadnjo sejo, ki bo skratkar prihodnji teden. Gompers in Lewis imata torej nekaj dni več časa za agitacijo in medsebojne napade.

Gompers je večeraj v dolgem govoru napadel Hearsta, znanega izdajatelja mnogih žoltih listov, ki je po njegovem (Gompersovem) mnenju vodja vsega boja proti njemu. Gompers je rekel, da ga je zapel Hearst napadati v svojih časopisih, ko on ni hotel podpirati njegove predsedniške kandidature in ker je bil vedno nasproten intervenciji v Mehiki, katero Hearst dosledno zagovarja zaradi tega, ker ima velika rudniška posestva v sosedni republiki.

Gompers se je tudi pral glede Ireey. Rekel je, da je izvršil vse sklepe lanske konvencije kar se tiče zahteve za priznanje irske republike, toda on ni kriv, da irska republika še ni priznana in da Ireey še niso svobodni.

Na dnevnem sedu je bila resolucija, ki zahteva spremembo v ameriški ustavi, da se vojna ne sme napovedati, dokler volilci s splošnim glasovanjem ne odločijo o tem vprašanju. Vsak volilec se mora podpisati na glasovnici in v slučaju, da je večina glasov za napoved vojne, tedaj vlada pokliče v armado najprej vse tiste moške, ki so glasovali za vojno, in potem šele, če bo treba, se pokličejo tisti, ki so glasovali proti.

— Rezolucija je bila zavržena s 21,742 glasovi proti 14,530. Rezolucija proti splošnemu vojaškemu vezbanju je bila sprejeta soglasno. Eksekutivni odbor federacije ima nalogo, da pri vsaki priliki deluje za poraz vsakega zakonodajstva, ki meri na splošno dolžnostno vojaško vezbanje v Ameriki.

Dalje je bila sprejeta resolucija, ki poziva kongres Združenih držav, da naj sprejme zakone za kontrolo klavniške industrije in za podpiranje vseh tirov in refrigeriranih vagonov za prevažanje mesa kakor tudi vseh potratnih produktov v klavniški industriji.

Druge resolucije, ki je bila tudi soglasno sprejeta, nalaga eksekutivi, da zastavi vse njene sile za dosego zakonov, ki omeje izdajanje in zlorabo sodnijskih prepovedi (inžurinkov) proti delavcem na strajku.

(Dalje na 3. strani).

ki o produkciji in zaradi tega nima kongres moči, da jih sprejme. Organizacija premogovniških podjetnikov je še posebej izdala letak, ki obsega osem strani, da ljudstvu pojasni nevarnost Frelinghuysenove predloga. Človeku silni smeh na ustnice, ko čita take argumente:

PULLMAN CO. MORA PRIZNATI UNIJO.

Vladni železniški odbor je ukazal
kompaniji, da se mora pogajati
z organizacijo.

ZMAGA ZA DELAVCE.

Chicago, Ill. — The Pullman Company, katerega med vsemi železniškimi družbami najbolj nasprotuje organiziranim delavcem, je doživela grd poraz pred vladnim železniškim odborom, ki je odredil, da se mora družba pogajati glede znižanja mezde s pravilno izvoljenimi zastopniki njenih delavcev, ne pa s svojimi „kompanijskimi unijami“.

Delavci, zaposleni pri Pullman Co., ki izdeluje spalne železniške vagonne, in so organizirani v šestih federativnih strokovnih unijah, so s tem odlokom vladnega železniškega odbora izvojevali veliko zmago. Odlok pomeni, da je gibanje železniških magistratov za „odprto delavnico“ dobilo hud udarec. Magistrat so v zadnjih treh mesecih poskušali vse, da razdelejo organizacijo železničarjev in drugih železniških delavcev tar pridobe delavce za mezna pogajanja izven njihovih unij s kompanijskimi agenti.

Pullmanova družba, pri katerih je zaposlenih okrog 10,000 delavcev, je edina družba med železniškimi korporacijami, kateri se je posvečilo ustanoviti nekatelo „unijo“ svoje vrste. Ko je družba mislila, da je zdaj na koncu, je naznanila znižanje mezde. Delavci so se po svojih unijah pritožili pri vladnem železniškem delavčevem odboru, ki je zdaj razsodil, da se zahteva za znižanje mezde odloži in da se kompanija pogaja z unijami delavcev, ki v resnici zastopajo delavce.

ON SI KVA KOMPANIJA NO- MAGATI.

New York, N. Y. — Lani v jeseni je prenehala Brooklyn Rapid Transit kompanija z obratovanjem voz na progi od Oceanske ceste do Sheepsheadovega zaliva. Prebivalci so protestirali. Protest ni imel uspeha končno se je pa kompanija „umislila“ prebivalcev in je predlagala, da prične z obratovanjem, če dajo družbi dva tisoč dolarjev v gotovini.

Prebivalcem ni ostala druga pot odprta in nikrali so dva tisoč dolarjev in jih izročili cestnoželezniški družbi. Zdaj je prebivalcem dovoljeno, da se vozijo, ako plačajo vozovino, kajti darilo dveh tisoč dolarjev že ima družba.

KRAVA JE VETALA OD MRTVIN.

Wilburton, Wash. — Farmarju C. C. Carlsону je zbolela plemenita krava, vredna dve sto petdeset dolarjev. Farmar je kupil zdravila, ki pa niso pomagala, kajti krava je pogodila. Skopal je veliko jamo, da zagrabijo kravo. Prišel jo je valiti proti jami, da jo zagrebe. Ali glej za slomkal! Zgodil se je slučaj, krava je naenkrat prišla muliti travo. Farmar se je seveda razveselil tega čudeža.

ZOPET DVA OBSEBENA V CHI- CAGO.

Chicago, Ill. — Večera zjutraj sta bila v tukajšnji okrajni ječi obsejena zamorca Grover Cleveland Redding in Osear McGavie, ki sta vodila znane „absinske izgrede“ pred enim letom na južni strani Chicagoa. Dve osebi sta bili ubiti in dve ranjeni.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo nastalo in vroče. Vzhodni in južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 42, najnižja 75. Sonce izide ob 5.15, zaide ob 8.29.

45,000 SODOV KROMPIRJA GRE ZA GNOJ — KER NI TRGA ZANJ.

Chicago, Ill. — Farmarji v Maine Countyju so razmetali po polju 45,000 sodov novega krompirja, ker ni trga zanj. Krompir bodo pustili, da zgine in potem ga bodo zaorali za gnoj. — Nova silika zmožnosti kapitalističnega sistema!

BATINA ZA TRUSTOV- GE VISI V ZRAKU.

OKOLI TISOČ ZVEZNIH OB-
TOŽNIC BO IZDAJEN ZARADI
KRŠENJA PROTITRUSTOV-
SKIH ZAKONOV.

Tako sodita Lockwoodov legala-
tivni odsek in njegov pravni svetovalec Samuel Untermyer.

New York, N. Y. — Okoli tisoč zveznih obtožnic bo posledica preiskave po Lockwoodovem preiskovalnem odseku, ako se uresniči upanje odseka in njegova pravna svetovalec Samuel Untermyer. Večje število korporacij in posameznikov bo obtoženo, da so imeli nepostavne zveze z namenom, da obdrže visoke cene stavbinskega materiala, proti katerim se najbrž uvede kazensko postopanje zaradi kršenja protitrustovskih zakonov.

Mogoče se to tudi ne zgodi, kajti preračunano je, da bodo pravdni stroški za tožilstvo proti bogatim anarhistom znašali dve sto petdeset tisoč dolarjev, ki so odgovorni, da primanjkuje stanovanja in da so stanovanjske razmere izredno slabe. Tako vsoto denarja je vedno lahko dobiti, kadar je treba nastopiti proti takozvanim „radikalnim“, ki mogoče preveč na glas opozarjajo javnost na razmere, katere niso drugega kot izvor profitarstva in grabetva po profitabilnih korporacijah in posameznikih. Kadar je treba postaviti kapitane industrije za omrežena okna, tedaj je stvar seveda malo drugačna.

O polkovniku William D. Haywardu, zveznem distriktnem javnem tožilstvu, pravijo, da ni popolnoma na jasnem, če dobi vsoto dve sto petdeset tisoč dolarjev, ako jih kongres ne dovolj posebej. Untermyer, pravni svetovalec, je haje odavetoval, da se izrečejo obtožnice na debelo in se uvede sumarično kazensko postopanje, dokler ni bil bilo izvršeno vse, kar garantira uspeh.

Lockwoodov odsek želi, da se obtoženi posamezniki in korporacije, ki vodijo meddržavno trgovino z lesom, opako, pločevino, opremo za karjavo, vodovode in drugim materialom, ki služijo pri stavbinstvu.

GLEDALEŠKE SE JE ZRUŠILO.

Sedem mrtvih, sedem ranjenih.

Johnstown, Pa. — V Barnesboru se je zrušilo gledališče Grand, ki je služilo za kinematografske predstave. Sedem oseb je bilo ubitih in sedem ranjenih. Na bližnjem stavbišču so delavci kopali za nov temelj. Deč je omehčal zemeljske plasti in nearefa je bila tukaj.

POLICAJI SO VPRAŠALI ZA POVIŠANJE MEZDE.

New York, N. Y. — Tukajšnji policaji so po svoji dobrotorni organizaciji vložili petico za povišanje njih mezde na \$2,500 na leto. Zdaj prejema jo na leto \$2,280.

V peticiji navajajo, da je ognjenecem bila povisana meza, ravno tako se je zgodilo z višjiimi policijskimi uradniki, medtem ko so bili navadni policaji prezrti.

Zadnja legislatura je dovolila povikanje mezde, kot ga zahtevajo. Predloga je bila sprejeta brez opozicije.

BRITSKA LABOR PARTY STOJI Z RUDARJI.

Konferenca v Brightonu se je iz-
rekla, da bo stranka pomagala
rudarjem s vsimi sredstvi.

KAPITALISTI ZASTONJ VABI- JO RUDARJE NA DELO.

Brighton, Anglija, 24. jun. — Zastopniki Labor Party so večeraj na svoji tukajšnji letni konferenci sprejeli resolucijo, ki se glasi, da stranka stoji s stavkajočimi rudarji in jim je na razpolago s vsimi mogočimi sredstvi.

Henderson in drugi voditelji so pozneje izjavili, da finančna pomoč pride najprej v poštev. Stranka stori vse, kar je v njeni moči, da družine rudarjev ne bodo trpele pomanjkanja živila in drugih potrebščin.

Na temelju sprejete resolucije izjavlja stranka, da boj rudarjev z vlado in lastniki rudnikov je boj vsega delavstva v Angliji in „povabil“ vse rudarje nazaj na delo. Majhne skupine „črnonoščev“ (tako angleški delavci imenujejo stavkoke) so se pojavile v izoliranih premogovnih okoliših in delodajalec pravijo, da so to delavci. Medtem pa ni najmanjšega znamenja, da bi se kdaj izmed 1,200,000 rudarjev izneveril organizaciji. Tretji mesec velike stavke se bliža k koncu in rudarji so danes ravno tako neomajani kakor so bili 1. aprila, prvi dan stavke.

A. J. Cook, voditelj rudarjev v South Walesu in član rudarske eksekutive, je dejal večeraj: „Boj ima zdaj popolnoma drugačen značaj. Vse sile britskih rudarjev je v vojni za socializiranje rogov. Boj se zdaj vrši direktno s vlado.“

Herbert Smith in Frank Hodges, predsednik in tajnik Zveze rudarjev, prisotstvuje konferenci Labor Party v Brightonu, kjer so navzoči brez malega val voditelji strokovnih organizacij, katere imajo medne spore z delodajalci. Smith in Hodges sta pozvala voditelje, da je skrajni čas, da se izdela in uvede načrt skupne akcije, ako hoče delavstvo doseči hitro zmago.

OTOŽENKA PRAVI, DA DU- HOVNIK LAŽE.

Toledo, O. — Vanda Arhuytia, Litvinka, ki je obtožena s drugimi vred znane milijondolarke tatvine na tukajšnji pošti, je v četrtak izjavila na svedoškem stolu na tukajšnjem zveznem sodišču, da se je rev. Anton Gorek, kupnik poljske fare v New Chicago, Ind., lagal, ko je pri policijski preiskavi izpovedal, da mu je ona izročila ukradene bonde. Gorek je prišel, da se je sestel z Vando na postaji Englewood 21. februarja t. l. in ona mu je dala svedenji liberti-bondov v vsoti \$85,000. Vanda taji, da je bila s duhovnom v Engelwoodu omenjena dne in da je sploh zapustila Toledo 14. februarja, to je tri dni pred izvršenim ropom.

BOGAT FARMAR SE NI OBNE- SEL KOT BANDIT.

Bloomington, Ill. — Montgomery North, bogat farmar, ki je bil aretiran v družbi Charlesa Welchja, na obtožbo, da sta v pondelejek oropala banko v Hudsonu, je izpovedal jetničarju Kallaharju, kako je bil izvršen rop. Izjava je spisal in podpisal. V svoji izpovedi doli Welchja, da mu je pripotožal naj oropota banko, ker drugi ljudje izvršujejo tudi take čine. Podužila sta se Northovega avtomobila. Najprej sta se odpeljala v Rutland, da tam oropota banko, toda bilo je preveč ljudstva okoli banke in stvar je bila nevarna.

Welch je s samokresom strahoval ljudi na banki v Hudsonu, farmar je pa pobral denar, na kar sta se odpeljala.

KONGRES MOGOČE OBJAVI IMENA VELIKIH VOJNIH PROFITARJEV.

Washington, D. C. — Kongresnik Beck, republikanec iz Wisconsin, je četrtak predložil resolucijo v poslanski zbornici, ki poziva za kladničarja, da objavi imena vseh tistih podjetnikov, ki so naredili več kakor 25 odstotkov profita od kapitala investiranega med vojno. Beck je dejal, ko je predložil resolucijo, da so vojni profitarji sleparili vlado na davku za več ko milijardo dolarjev.

KAKO NASTAJAJO- DELAJSKE DRUŽIN- SKE TRAGEDIJE.

SOPROG IZGUBI DELO, MATI MORA V TOVARNO.

V hišo se naseli prepir in konec je
tragedije.

Chicago, Ill. — Ko se je mala 8-letna Mary Lahoda prebudila zjutraj, je našla svojega očeta in mater mrtvi. Osemnajst mesecev star bratce William je plakal in plezal po mrtvi materi. Oče 34-letni John Lahoda, je ustrelil svojo 30 let staro soprogo Katarino, po izvršenem dejanju je pa obrnil samokres proti sebi.

Sosedje so ališali plakati mamo Mary skoraj pol ure, predno so ali gledat, kaj se je zgodilo.

Kaj je varok tragedije?

Oče je bil še več mesecev brez dela. Zastonj je hodil od tovarne do tovarne za delom. Končno je pa delala njegova soproga de-
lo v neki tabakarni tovarni. Lahoda je oče delal pri hišni delu, ne-
proga je pa hodila v tovarno. Mir v hiši je bil preč. To se ni zgodilo v enem dnevu, ampak prišlo je počasi, kot se zgodi povsod, kjer se moč in žena ne svedeta, da je njunemu trpljenju kriv sedanj gospodarski sistem. Drug na drugega pričenata zvrzati krivde, mesto da se ohrabrita in bojujeta proti gospodarskemu sistemu, ki je kriv njune nesreče. Prvi prepiri so mili, počasi se pa razvijajo v ostre konflikte, katere pomnožuje napačne še ljubosumnost. Konec prepira je navadno tragedija, izvršena pod pritiskom hipne razburjenosti zaradi trpljenja, na katerega je osodili gospodarski sistem delavske družine.

Naši se bodo ljudje, ki bodo dejali, da se take tragedije množijo, ker ljudje izgubljajo vero. Da, v kaj naj pa verjame delavec, če vidi, da imajo tisti vsega dosti, ki ga izkoriščajo, da pravno ali ne delajo. Prepriča se lahko, da pri bogatim pogrebu marsička cela vrsta duhovnov, da mu pomaga celo na onem svetu, delavca pa noče nihče pokopati, če ni denarja. V delavcu se pa še ni porodila prava misel, da spozna resnico, kdo je kriv njegovega trpljenja in da se je treba bojevati, ako se hoče doseči boljše dneve za tiste, ki delajo in trpe zaradi sedanjega gospodarskega sistema. Da ta misel ne prodira tako hitro v delavske vrste, kot je treba, pa skrbe največje gospodje, ki ga tolažijo z vero. In če delavec obupa, in zakonsko življenje delavske družine konča s tragedijo, tedaj zadene precejšnji del krivde prav one gospode, ki se trudijo, da delavec ne spozna resnice o vzrokih njegove nesreče.

40 BRITSKIH VOJAKOV UBI- TIH V KOLIKLI.

Bili so del kraljeve telezne straže.

London, 24. jun. — Štirideset mož, ki so tvorili del vojaške straže kralja Georgea, ko se je ta mudil v Belfastu na Irskem, je našel smrt v železniški koliziji. Iz Belfasta javljajo, da so irski sil-fajnovci povzročili razdejanje vlaka.

V Corku je prejšnjo noč trajala vroča ponilna bitka. Krogle in streljne in revolverjev so ranile štiri otroke, dva moža in dve ženi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rekopisi se ne vrnejo.

Miselnik: Zedinjena država (izven Chicago) \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$2.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.50 na tri mesece, in za izvenameriške \$2.00.

Naslov na vas, kar ima stik s ilitom

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v obljubo n. pr. (Junija 20-31) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnik potekla naročnina. Posreduje se posreduje, da se vam ne ustavi list.

UMAZANO MASČEVANJE.

Ko je bila pred illinojsko legislaturo predloga za ustanovitev državne policije, je tukajšnja podružnica Učiteljske federacije sporočila poslancem iz tukajšnjega okraja, da naj glasujejo proti tej predlogi. La Port, zastopnik Keystone Steel in Wire kompanije, je napadel učitelje zaradi te vloge na poslance v peorijskem časopisu. Solški svet je takoj slišal glas svojih gospodarjev in je sprejel v učiteljske pogodbe določbo, da se na nastavi učitelj, ki je član Učiteljske federacije. Enajst učiteljev je bilo odpuščenih, dasiravno se je podvrglo zahtevi šolskega sveta.

Privatni bizniški interesi ne pozabijo tistih, ki jim škodijo. Masčevanje je pri njih nekaj navadnega, ampak to, kar se je zgodilo s učitelji, ni več navadno masčevanje, ampak je prava umazanost, združena s predrznostjo, ki je neka posebna lastnost privatnih bizniških interesov.

Učitelji so državljani in imajo tiste državljanske pravice kot tovarnarji, trgovci ali pa člani šolskega sveta. Nihče jim nima pravice ukazovati, h kateri organizaciji naj pripadajo, kot ne more nihče od njih zahtevati, kakšne zakone naj podpirajo. Dogodek v Peoriji dokazuje, da privatni bizniški interesi zahtevajo, da so učitelji njih pokorni slugi, ki se morajo celo v političnih stvareh tako ravnati, kot žvižgajo podjetniki, trgovci, sploh tisti elementi, ki jih rede delavci s svojim umakim in ročnim delom.

Da so v Peoriji privatni bizniški interesi skrajno predrzni in da se drinejo tako očitno preganjati učitelje, kateri jim nečejo služiti kot opode, so pa krivi tudi delavci. Peoria je industrijsko mesto. Delavcev je toliko v tem mestu, da lahko izvolijo vso mestno upravo od najnižjega pa do najvišjega uradnika iz delavskih vrst. Če je delavska volja, bi v Peoriji nikdar ne imel baze tak šolski svet, ki je nasproten delavskim interesom. Pri delavcih pa te volje ni bilo in zatagadelj preganjajo v tem mestu učitelje, ki so se drznili povzdigniti svoj glas v interesu delavcev.

PRIVATNI BIZNIŠKI INTERESI SE NE MISLIJO ODNEHATI.

Legislatura države Illinois je odklonila predlogo za ustanovitev državne policije. Predloga je že drugič odklonjena in pametni ljudje so pričakovali, da sreča pamet privatne bizniške interese.

Pregovor sicer pravi, da medved ne gre plesati dvakrat na led. Privatni bizniški interesi so dvakrat doživeli poraz, a zdaj izjavljajo, da se po dveh letih zopet oglašajo s predlogo, s katero so dvakrat pogoreli.

Sicer pravijo, da je lepa človeška čednost, če je človek vztrajen; a privatni bizniški interesi so več ko vztrajni, kajti vedeti bi morali, da svet napreduje in ne nazaduje. Če so letos dvakrat pogoreli s predlogo, o kateri so sami govorili, da je bil najprimernejši čas, da bo sprejeta, kaj naj pričakujejo po dveh letih?

Navedli so vse razloge v njen zagovor in kapitalistično časopisje jim je krepko pomagalo, da spravijo predlogo skozi legislaturo. Vse to ni pomagalo, predloga je propadla dvakrat!

STRAŠNO, STRAŠNO...

Newyorška policija je vdrla v prostore "Pisateljskega kluba" in je aretirala tri osebe, o katerih je sodila, da pripadajo k "redčkarjem", ki kujejo zaroto, da prekucnejo vlado.

Tako so poročali listi v New Yorku in tako je sporočil brzojav križem Združenih držav.

Odkar so bile te tri osebe aretirane, je seveda mir in a prekucijo ne bo nič. Res, strašno bi bilo, res strašno, če bi te tri osebe ubežale policiji. Tako se imamo pa zahvaliti čuječnosti par vrlih policajev, da se ni nič strašnega zgodilo.

Ljudem, ki pošiljajo take brzojavke v svet, se menda ne sanja, kako strašno smešijo sebe, ko vendar še v norišnici ne verjamejo, da bi lahko tri osebe strnoglavile vlado.

DOPISI.

Albion, Pa. — Iz tukajšnje namizine se ne poroča kaj posebnega o dobrih delavskih razmerah. Radi brezposelnosti se pač lahko reče, da se s vsakim dnem množi, in oni, ki so se dali časa v tej prebleženi Alliguppiški naselbini se ne spominjajo toliko brezposelnosti. Priporočeval mi je nek tukajšnji rojak, da take bede se ni bilo. Človek misli, kaj povzroča tako zmešnjavo, kar pa je težko dognati. Stroji ropotajo vedno, kar je znamenje, da se dela. Vprašujemo se, kdo naj bi bil kriv te revščine, ko vendar 'garnmo, a ne zaslužimo, da bi se politeno preživeli. Nikdo si ne upa zahtevati več ker si ni v sveti, da ga potem ne bi odpravili. Razen tega pa še pripovedujejo, da se bodo razmere poslabšale. Kakor vse kaže, bo tudi v revščini slabše, ako se bo komunistična poorečilo izvršiti njih nameta. Obetajo vedno normalne faze, ter so pod temi pretvezami zaslihi mendo, toda življenjske potrebe so velikoma že litihi oči, kakor so bile. Sploh se pa čuje, da se črne živlioni s črnimi šoladri, kakor n. pr. moka, ki je bila prej po \$5.25 a je sedaj po \$7. Prej je bila delavska mena ošena uro, a sedaj je bojeje zmiliti na 20c, kaka je tedaj ta temila. Zraven vsaga pa delavci se pačejo na razne načine, kakor, da bi mu ne milosti dali ali tako prikladni denar.

Sedaj lahko vsak delavec vidi, kako škodljivo je svetovno delavstvo biti nasprotno. Bilim moremo vsi edini v naši stvari in ne nasprotovati nikomur, ki je novih idej, za zboljšanje delavskih razmer. Ako je kdo, ki žene te razne socializem se še vedno dobe takli, ki pravijo, to je boljševiki in "Bog ve kaj še enake. Drugi zopet naplajo, da so boljševiki, s sami nič ne vedo, kaj sploh to je. Pogledimo v Rusijo, kaj pravijo, tako ni mnogo bli danes povsod. Seveda taki svet ne vedo, kako je sploh v Rusiji in nikdar niso nič čitali o njej. Kakim ljudem je težko kaj razumeti, ker vedo samo to, da je nekaj manjka, toda nič drugega. Mnogo jih je, ki si žele enakih razmer, kot so v Rusiji, a ne vedo, kdo pri tem največ trpi in da je mogel tak pokret edino le v silnaju kaosa. Mi nečemo takih razmer, temveč hočemo znajo, prvih političnih organizacij, a katerimi bomo lahko dosegli boljše bodočnost.

Gotovi smo, da bodo tudi mogoci, kateri nas danes tlačijo nekoč poraženi. Ko bodo dosegli na zadosti močan odpor s naše strani. Kljubovali bodo seveda, dokler bodo mogli, ker lepi so profiti od delavskih šuljev, toda podležli bodo morali in upravitelji, da edino oni je smolen vladati, kateri ve, kako se dela. Podležli bodo morali ti močniki volji ljudstva katero je danes tlačeno in se ne bo počelo vsaj inkoričati. Seveda je treba naporih bojev in dela, da bomo to dosegli. Ker oni smaj, katerega števje je ogromna večina človeštva ima vsa sredstva za proti ofenzivo.

Nagovarjal sem se s nekim sodrugom v naši naselbini o današnjih razmerah. On, ki se šteje doberim sodrugom, mi je pripovedoval različne vroke o današnjih razmerah. V pravih sem ga, kedaj ineni, da se bo ta miserija odpravila. Rekel mi je da se ravno sedaj pričakuje, kaj bo sklenil kongres v Washingtonu, da se po tem kongresu znajo spremeniti razmerje. Ne, — ne bodo nam oni, ki delajo sedaj kompromise v zbornici, zboljšali bednega položaja, pa tudi če čakamo na to nevem koliko let. Njih lastni interesi so leželi v tem, kako se bodo razna pogajanja izvršila in oni sami, ki so našli tlačitelji so tam, da ukrepajo z raznimi koncesijami in barantajo za nako kožo. Mi sami, si moramo izbiti zastopnike, ki naj bodo prisotni v skupščini, kateri se bodo odločno postavili za izboljšanje naših pravic.

Vprašal me je tudi dotlenik, kedo pa naj se izbere prav za prav za zastopnika izmed delavcev v skupščini. Ravno zato treba, da smo organizirani. Ni se treba bati da bi ne dobili med našimi vrstami učenih in sicer se bolj ali manj delavce vsaga dela v rokah. Ali ne ve ravno delavce najbolj, kaka je dobra šoleznika uprava. Ve močede oni, ki vleče od šoleznike velike profite, a ne ve niti trohice, kako je s to upravitelja.

Tako je tudi drugod, pri vsaki stvari mora biti delavec in ko smo organizirani ne bo posebna težkova, da dobimo sponzore moče v zbornico. Saj ne potrebujemo toliko voditeljev, kakor delavcev.

Treba nam je šol, da se učimo delati z umom, ako hočemo postati pravi delavci. Če hočemo biti delavci ne smemo biti nasprotniki naprednemu delu. Razne posive in socialne apele ne smemo polagati na mize, ker s tem škodujemo edino samemu sebi.

Treba je, da delamo z vso previdnostjo v naši stvari. Daleč je še naš cilj, in neprijetno je hoditi po poti pravega socializma, toda obupavati ni treba, vsak dan smo bližje svojemu cilju. Pomagati moramo drug drugemu, drug drugega moramo podpirati, ker nas drugi nečejo. Treba je, da pustite marksistovo zabavo, kakor na pr. karta, ker po mojem mnenju, je najlepša karta, boj proti grafiarstvu, in dokler bo delavstvo bolj posegalo po kartah kakor se bilo proti močnikom, še vedno ni upati, da kaj dosežemo. S pozdravom Jakob Komar.

Gilbert, Minn. — Delavske razmere so tu docela slabe, kar pa je mnogo krivo tudi delavstvu same. Šel je spoznalista stavke, ki je bila tu leta 1916! Takrat se je bil čas, da bi bili skupaj došli, ne pa kakor so nekateri kazili stavko. Mislim, so si pač, imeli bomo lep dobiček od tega. Danes nam imamo val skupaj, ko nas kompanija postavlja na čisto. Imajo li danes oni stavkarni kaj več vrednosti, kakor so imamo drugi? Eca, takrat so nekateri dobivali črke po \$200 na mesec, ker so opravljali naravno delo in marikateri se je celo pobahal s njim rekoli: "Glej na to, kakr sem v Ameriki, še nisem dobil za mesec takega za \$200." Niso pa tihi takrat premislili, da s tem škodujejo samemu sebi, kakor drugim. Sedaj se jeze in preklinjajo kompenzijo, ki jih meče na čisto, toda to je preporno. Bilim sed, ko bi si bili lahko pripravili trdno stališče, toda s tem, da ste nam izdali ste pošli krah nam vam in celo naši otroci vas bodo krali. Ni bilo treba da je naše stališče tako omajano, kakor si stališče močnikov, ki dajmo delavcu plače, aspirajo rudni, je in mečejo delavstvo na čisto. Sedaj sedaj se sopro govorci, da bodo odpravili delavstva 30 odstotkov samo pri Oliver kompaniji, mi pa sploh ne vemo, ako nas se bodo vse odpuštili, ker nas ne dela mnogo in so še sedaj večino, zaprti rudniki. Upam, da je njim zadosti dobro ogledalo ali "looking" in se lahko ogledajo, kaj imajo dosti časa, kako je bilo njihovo početje leta 1916, kakšni so bili takrat in kake so danes. — Gilbertski poročevalce.

Ely, Minn. — Z delavskimi razmerami se ne morem nič pavaliti, ker so ravnotake, kot drugod. Brezposelnih se opaža vedno veliko število. Slovenskih in turskih delavcev se pogreša veliko število, ker so odšli in Ely. Sedaj došli delavci pa so večino, ma brati Hrvati, ter večnoma vsakega kontrolirajo. Ne svetujemo nobenemu rojaku, da bi hodil na Ely za delom.

Dne 11. junija je preminul brat Frank Komar, doma nekje pri Bilanci na Dolencem. Tu zaupka soprogo in dva otročka, če ima še kaj sorodnikov ali ni znan. Bil je član društva "Prvi Majnik" št. 266 SNPS in društva "Sreca Jezusa" št. 2 JSKJ. Obe društvi sta mu položili na krsto vence v znak sočutja, ter se udeležili spreveda do pokopališča. Pokopan je bil po katoliških obredih.

Narodnikom Prosvete in rojakom natančnam, da sem prevzel zastopstvo za Prosveto in Proletarce, ter za mesečno revijo "Čas". Obiskal budem vse, pri čemer upam, da mi boste bli na roko. Delavce brez dobrega časopisa je kakor vojak brez puške, zato priporočam, da se naročite vel na delavske liste, ako jih še nimate. Časopisje je vaše delavsko, kakor gospodarsko znanje. — Jakob Komar.

REKUPULJA JE PLACALA REKUPULJA JE PLACALA

REKUPULJA JE PLACALA

REKUPULJA JE PLACALA

REKUPULJA JE PLACALA

REKUPULJA JE PLACALA

REKUPULJA JE PLACALA

REKUPULJA JE PLACALA

REKUPULJA JE PLACALA

O POLITIČNEM PREPISANJU NE BO NAZDOVORA.

TAKO JE ODLOČIL SODNIK THAYER.

Njegov odlok je po eni strani kazensko zagovoril, na drugi pa šodi.

Dedham, Mass. — Po daljši razpravi je sodnik Thayer odločil na sedemnajsti dan obravnave proti Saeo in Vanzettiju, da javni tožilci ne more predložiti ničesar, kar ima stik s političnim prepihanjem obtožencev, ravno tako tudi ne izpovedi, ki sta jo napravila na policijski postaji d. zveznega političnega in socialnega prepihanju.

Ta odlok izključuje od obravnave vse dokaze, ki se mogoče predlože, da sta Saeo in Vanzetti "redčkarja," radikale ali socialista. To vprašanje se je pojavilo, ko je imel biti zaslišan Michael Stewart, policijski načelnik v Bridgewateru, kot priča. Stewart je glavni preiskovalec za zveznega tožilca. Stalil je največ glavnih vprašani obtožencev.

Javni tožilci Katzmann je pričel štati vprašanja in odgovore iz Stewartovega zapisknika, ki sta jih napravila obtožence takoj po aretaciji. Zagovorniki je ugovarjal gotovim vprašanjem. Končno je pa sodnik srazil konferenco in podal svoj odlok.

Stvar izgleda, da bo odlok koristil zagovornstvu. Postopajo se bo omajilo le na identifikacijo. Posledice in drugi, ki se zanimajo za obravnavo, pravijo, da so porotniki stanovniki malih mest in iz okraja, ki ni naklonjen tujcem, v katerem je protiradikalna misel zelo razvita. Dokazi, da sta Saeo in Vanzetti delavska agitatorja, socialisti ali nezadovoljna delavca, še zadostujejo povprečni poroti okraja Norfolk, da ju obsodi.

Javni tožilci je dal pozvati dva puškarje, da dokažejo, da je bil samokres, ki so ga našli pri Vanzettiju, lastnina Alexandra Bernardellija, ubitega stradalca. Javni tožilci je imel priči o popravljen na samokres. Samokres je bil popravljen pri Ever-Johnson kompaniji v Bostonu v marcu 1920. Mrs. Bernardelli je pričala, da je dal njen soprog popravit samokres.

Impevidi puškarjev sta različni. Lincoln Wallworth je pričal, da je dne 20. marea dobil samokres 38 kalibra Harrington in Richardsonovega sistema v popravit, kateremu je bilo treba napraviti nova petelina. George Fitzmeyer je pa pričal, da je katera dne popravit samokres, toda bil je 32 kalibra. Takovani Vanzettijev samokres je 38 kalibra.

George T. Kelly, superintendent v tovarni za ševije Three K kompanije v Stoughtonu, katerega je javni tožilci pozval kot pričo, je pričal zelo ugodno za zagovornstvo. Izpovedal je, da je bil Saeo smolen in stalen delavec, da je bil skodl vso zimo nastavljen kot nočni čuvaj in mu je bilo dovoljeno nositi samokres.

Saeo ni delal tistega dne, ko je bil izvršen reparski umor, ker je bilo tako aranžirano, je izpovedal Kelly. "V začetku tedna je prišel k meni," je pričal Kelly, "in povedal mi je, da je njegova mati umrla v Italiji. Pokazal mi je črno obrobljen list, ki mu je sporočil njeno smrt. Vprašal je, da se mu dovoli, da 15 dni ne dela, da lahko dobi potni list, da se vrne domov v Italijo, ker je njegov oče bolan. To se mu je dovolilo. In aranžirali smo, da bo Saeo prout, ko dobimo drugega človeka za njegovo mesto, da vrši njegovo delo."

George Chase, policijski nadzornik v Brocktonu, je pripovedoval, kako so je fotografirali. Grozili jim niso, pa tudi ne silili. Razložil je, da je obtožence znal uklenjena k fotografu. Tam njima je ukazal, da stojita v poz, ki jo on želi.

Pomočni javni tožilci je argumentiral da so fotografije to, kar so očitali protov po Bevilionovem sistemu.

"Ali mislite povedati," je rekel sodnik Thayer, "da lahko v učenete človeka, ki je aretirani, zaenete k fotografu, da napravi slike, ne da bi ga prisilili, da jstela dokaz proti sebi. Videti ho-

čem katero avtoriteto glede tega vprašanja."

Odločitev glede tega vprašanja je bila zadrsana, da se sodnik prepriča, če je kaj takega postavno, kar je zahteval javni tožilci.

Is delavskega sveta.

(Federated Press).

— Delavci, ki izdelujejo moške srajce v New Yorku, so pridobili pet do deset odstotkov povznanja medse nad lestvico, ki je bila v veljavi 1. februarja.

— Stavka tekstilnih delavcev v Harrisvillu, R. I., ki je pričela 6. marea, še vedno traja. Okrog 500 delavcev je prizadetih. Kljub vsemu prizadevanju ne more družba dobiti toliko stavkarnikov, da bi obratovala tovarno. Druge tekstilne organizacije podpirajo stavkarje.

— Tajnik za delo Davis je izjavil te dni, da bo njegov departmen pomagati brezposelnim delavcem, najti delo na farmah. Davis pravi, da farmarji zdaj potrebujejo tisoče delavcev, ko je letov pred duri.

— V Santiagu, Chile, je izbruhnila stavka cestnošepalskih uslužbencev iz simpatij s pekavskimi delavci, ki so v boju za priznanje svoje unije. Kavalerija patroljira ulice, toda nemirov do zdaj še ni bilo.

— Japonski list "Zei Nippu" v Honolulu na Havajih javlja o velikih isgrelih v Oaki, kjer stavkajo delavci v izdelovalnih, ker jim delodajalci nočejo povzestati meze. Mnogo delavcev je bilo ranjenih v bitki s policijo. List dostavlja, da vlada splošno nezadovoljnost med delavci v Oaki.

— Po nekem poročilu iz New Yorka je bilo leta 1919, na Japonskem 500 štrajkov in 60 odstotkov je bilo uspešnih.

— Pogajanja med lastniki papirne in zastopniki stavkajočih delavcev v papirnicah so še vedno brez uspeha. Trust papirja, ki je letos iskazal največji dobiček (\$32 na delnico), je znižal utegaje meze od 30 do 21 odstotkov, toda delavci so zavrgli tudi ta predlog. Okrog 15,000 papirničarjev v stavki.

INDIJANSKI KARTEVANO OD SRODNIKA ZA SRODNIKA.

Omaha, Neb. — Indijanski delegatje rodu Cheyenne, Arapahoe in Sioux so tukaj konferirali s Charles Evans Hughesom, Jr., in drugimi advokati in New Yorka o odškodnini, ki jim gre za Črne hribovje, katero ni bilo nikdar na poslasten način prodano ameriški vladi.

Indijanci zahtevajo, da se jim odškodnina izplača v denarju in ne zahtevajo povrnitve sveta.

Beli teror na Ogrskem.

Budimpešta, 24. jun. — Zakany, krščanski nacionalist, ki je vodil preiskavo v taborih, v katerih so internirani socialisti, je obtočil vlado, da drži več tisoč delavcev v taborih že čez eno leto, dasiravno ni proti njim nobenih dokazov, da bi bili kaj zakrivi. Arctirani so bili enostavno valed sumljenja, da so revolucionarji in zdaj se nihče ne zmeni, da bi jih postavil pred sodišče. Zakany toli dalje, da je bilo veliko število delavcev ustrejenih pod pretno so, da so hoteli pobegniti iz tabora.

Zakanyjeva obtožnica je vzbudila veliko senzacijo zaradi tega, ker je bil Zakany sam vodja "Zhujevih Madžarov" najbolj fanatične organizacije proti socialistom in židom. Minister notranjih zadev Haday se pa ne zmeni, da bi odpravil taborje za interniranje delavcev. Vaakdo, ki je le kolikaj na sumu, da je radikalec, je interniran.

Šola in politika na Poljskem.

Varšava. — Pred kratkem je bila v Varšavi konferenca. V nekem referatu se je dognalo da je v celem mestu 150.000 šolske obveznih otrok a jih pohaja v leto 61.000. Vlada je določila smešno malo vsota 4 milijone mark, za šolske zgradbe v državi in dala kot posojilo za 45 milijonov mark za nabavo šolskih potrebščin raznim občinam. Kakor poroča neki poljski list pa je jedala vlada samo za mestno politijo sedem milijard mark.

1940

